

Միջամտության ոլորտը. Տնտեսական զարգացում և զբաղվածություն		
Նպատակը. Նպաստել տնտեսական զարգացման բարձրացմանը և սոցիալական համախմբվածությանը Հարավային Կովկասում՝ ներառական աճի խթանման միջոցով:		
(1) Շվեյցարական պորտֆելի վերջնարդյունքները	(2) Շվեյցարական ծրագրի ներդրումները	(3) Երկրի զարգացումը / Մարդասիրական (հումանիտար) վերջնարդյունքները
<p><u>Վերջնարդյունքի փաստագրում 1.</u> Փոքր և միջին ձեռնարկությունները (ՓՄՁ), մանր սեփականատեր ֆերմերները, խոցելի և հակամարտություններից տուժած ազգաբնակչության խմբերը մեծացրել են իրենց տնտեսական և սոցիալական ակտիվները՝ բարելավված հատությունների և կարողությունների միջոցով, շուկայական հնարավորություններն ավելի լավ օգտագործելու միջոցով:</p> <p><i>Ցուցանիշները.</i></p> <ol style="list-style-type: none"> AM, AZ, GE¹. Թիրախային տարածքներում մանր սեփականատեր ֆերմերների եկամուտների միջին տոկոսային աճ Ֆերմերների թվաքանակ այն տարածքներում, որոնք ի վիճակի են մեծացնել իրենց եկամուտը <i>[ելակետը. 30'000 տնային տնտեսություններ; թիրախը. 50'000 տնային տնտեսություններ]</i>: AM, AZ, GE. Ընտրված տարածքներում (այդ թվում տնային տնտեսություններից դուրս) ստեղծված նոր 	<p><u>Միջանկյալ արդյունքները / նպատակակետերը.</u></p> <ul style="list-style-type: none"> AM, AZ, GE. Ընտրված գյուղատնտեսական արժեշրթանների վերաբերյալ խորհրդատվական (ընդլայնված) ծառայությունների որակը, հասանելիությունը և մատչելիությունը բարելավված են: AM, AZ, GE. Աջակցություն ստացող ազգային և տարածաշրջանային մասնագիտական կրթական հաստատությունները տեխնիկական և գործարար հմտությունների վերաբերյալ ֆերմերներին ու ծառայություններ մատուցողներին տրամադրում են բավականին որակյալ ուսուցում: AZ. Ձեռնարկատերերի հիմնական բիզնես հմտությունների զարգացում և բարելավված մուտք դեպի բիզնեսին առնչվող տեղեկատվությունը, ինչն ավելի է ուժեղացնում ՓՄՁ-ների իրենց բիզնեսը կառավարելու դիրքը և հեշտացնում է մուտքը դեպի ֆինանսներ ու ներդրումները: GE. Ընտրված տարածաշրջաններում հակամարտություններից և բնական աղետներից տուժած խոցելի բնակչության խմբերին ըստ պատվերի մատուցվում են երկարաժամկետ բնակարանային լուծումներով կենսաապահովման աջակցություններ; վերանորոգված փոքր համայնքային ենթակառուցվածքի օբյեկտները հասանելի են 	<p><u>Վերջնարդյունքի փաստագրում 1.</u></p> <p>AM. Գյուղատնտեսական համախառն արտադրանքի աճը որպես աշխատանքի արտադրողականության աճի արդյունք, գյուղատնտեսության ոլորտում աշխատատեղերի դիվերսիֆիկացիա, և էական զբաղվածություն գյուղական բնակավայրերում գյուղատնտեսական մատակարարման եւ ոչ գյուղատնտեսական գործունեության ոլորտում <i>(Կայուն զարգացման ռազմավարություն, Գյուղատնտեսության կայուն զարգացման ռազմավարություն)</i>:</p> <p>AZ. Եկամուտների առաջացման հնարավորությունների աճ և բնակչության ամենաաղքատ հատվածների մոտ աղքատության կայուն կրճատում, աջակցություն ձեռնարկատիրության զարգացմանը <i>(Աղքատության կրճատման եւ կայուն զարգացման 2008-2015 թթ. պետական ծրագիր, SPPRSD)</i>, տեղական շուկայի կախվածության կրճատումը սննդամթերքի ներմուծումից <i>(Բնակչությանը վստահելի սննդի մատակարարման պետական ծրագիր)</i>:</p> <p>GE. Արժեշրթանների բարելավման միջոցով ագրոպարենային ոլորտի մրցունակության և կայունության բարձրացում <i>(Գյուղատնտեսական ռազմավարություն)</i>; մասնագիտական կրթության համակարգի բարելավման միջոցով ներքին և միջազգային շուկաներում մրցակցային աշխատուժի տրամադրում <i>(Մասնագիտական կրթության ռազմավարություն, Գործողությունների պլան)</i>, Կյանքի պայմանների և եկամուտներ վաստակելու հնարավորությունների երկարաժամկետ բարելավում հակամարտություններից և բնական աղետներից</p>

¹ AM - Հայաստան, AZ - Ադրբեյջան, GE – Վրաստան:

աշխատատեղերի թվաքանակ. [ելակետը. 500; թիրախը. 1'000]:

4. AM, AZ, GE. Մասնագիտական հմտության ուսումնական հաստատություններ այցելող ուսանողների բավարարվածության մակարդակը [ելակետը և թիրախը կորոշվեն ծրագրի հետազոտությունների արդյունքների հիման վրա]:

5. GE. Ընտրված տարածաշրջաններում երկարաժամկետ բնակարանային լուծումներ ունեցող հակամարտություններից և բնական աղետներից տուժած խոցելի անձանց թվաքանակ, որոնք ունեն մուտքի հնարավորություններ դեպի նոր եկամուտները և բարելավված փոքր համայնքային ենթակառուցվածքները [ելակետը. երկարաժամկետ բնակարանային լուծումներ ունեցող 609 ընտանիքներ, դեպի բարելավված համայնքային ենթակառուցվածքները մուտք ունեցող 1460 ընտանիքներ, դեպի տարբեր եկամուտներ վաստակելու մուտքի հնարավորություններ ունեցող 164 ընտանիքներ; թիրախը. երկարաժամկետ բնակարանային լուծումներ ունեցող 766 ընտանիքներ, դեպի բարելավված համայնքային ենթակառուցվածքները մուտք ունեցող

դարձել համայնքային մոբիլիզացիոն ջանքերի շնորհիվ՝ համագործակցելով համապատասխան իշխանության մարմինների հետ:

Ենթադրությունները.

- AZ, AM, GE. Տնտեսությունը շարունակում է դինամիկ վերականգնվել ճգնաժամից հետո՝ դրանով իսկ ապահովելով ընտրված արժեզրթաներում գործարար հնարավորություններ ՓՄՁ-ների և մանր սեփականատեր ֆերմերների համար:
- AM, AZ, GE. Մասնագիտական հմտությունների զարգացման համար ազգային կառավարությունները շարունակում են հավատարիմ մնալ կարողությունների ուժեղացմանն ուղղված աջակցության քաղաքականությանը:
- GE. Երկարաժամկետ բնակարանային լուծումների տրամադրումը և կենսաապահովման միջոցների տարբեր հնարավորությունների ստացումը կնպաստի հակամարտություններից և բնական աղետներից տուժած խոցելի բնակչության խմբերի սոցիալ-տնտեսական ինտեգրմանը:
- GE. Վերանորոգված համայնքային ենթակառուցվածքների օբյեկտների առկայությունը տեղական իշխանությունների և բնակչության համար շարժառիթ կհանդիսանա, որ նրանք պատշաճ պահպանեն և հոգ տանեն այդ օբյեկտների մասին:

Ռիսկերը.

- AM, AZ, GE. Բնական աղետները և/կամ տնտեսական ճգնաժամերը կարող են բացասաբար ազդել ընտրված գյուղատնտեսական արժեզրթանների աճի վրա:

տուժած խոցելի բնակչության խմբերի համար, ինչը կնպաստի նրանց ավելի լավ սոցիալ-տնտեսական ինտեգրմանը (Ներքին տեղահանված ազգաբնակչության գործողությունների պլան 2012-2014թթ.): Գյուղատնտեսական արտադրության և վերամշակման արդիականացում, գյուղերում աշխատատեղերի ստեղծում և կենսամակարդակի բարելավում (պլանի 10-րդ կետը):

Ցուցանիշները.

1. AM, AZ, GE. Գյուղական աղքատության աստճանի տոկոսային նվազում [ելակետը. 36% (AM), 11.3% (AZ), 24% (GE); թիրախը. 30% (AM), 10% (AZ), 18% (GE)]
2. AM, AZ, GE. ՀՆԱ-ում գյուղատնտեսության մասնաբաժնի տոկոսային աճ [ելակետը. 20% (AM), 5.8% (AZ), 9.3% (GE); թիրախը. 22% (AM), 8% (AZ), 10% (GE)]
3. AM. Գյուղատնտեսությունում արտադրողականության աճ [ելակետը. 636.7 միլիարդ ՀՀ դրամ; թիրախը. 668.5 միլիարդ ՀՀ դրամ]
4. GE. Անասնապահության ոլորտում արտադրողականության և արտահանման պոտենցիալի աճ [ելակետ. 2.8 միլիարդ վրացական լարի; թիրախ. 3 միլիարդ վրացական լարի]
5. GE. Բարելավված կյանքի պայմաններով և եկամուտների հնարավորություններով թիրախային խմբերը ներկայացնող մարդկանց թվաքանակի աճ [ելակետը. երկարաժամկետ բնակարանային լուծումներ ունեցող 28'861 ընտանիքներ; կենսապայմաններից ելնելով՝ օժանդակություն ստացողների վերաբերյալ ամփոփ տվյալները հասանելի չեն; թիրախը. մինչև 2013 թվականի վերջը երկարաժամկետ բնակարանային լուծումներ ունեցող 8'000 ընտանիքներ (2014-2016 թթ.. համար տվյալները և կենսապայմաններից ելնելով՝ օժանդակություն ստացողների վերաբերյալ ամփոփ տվյալները հասանելի չեն):
6. AZ. ՀՆԱ-ում ոչ նավթային ոլորտի տոկոսային աճ [ելակետը. 49.8%; թիրախը. 62%]
7. AM, AZ, GE. Բարելավված Ջինիի ինդեքս [ելակետը. 31% (AM 2008), 33% (AZ 2008), 41% (GE 2009); թիրախը. 28% (AM), 30% (AZ), 38% (GE)]

<p><i>2360 ընտանիքներ, դեպի նոր եկամուտները մուտքի հնարավորություններ ունեցող 361 ընտանիքներ]:</i></p> <p>6. AZ. Ձեռներեցների / ՓՄՁ-ների / ֆերմերների թվաքանակ, որոնք հավաստում են, որ ունեն բարելավված ձեռնարկատիրական և ֆինանսական հմտություններ և բարելավված ֆինանսական ցուցանիշներ <i>[ելակետը և թիրախը կորոշվեն ծրագրի հետազոտությունների արդյունքների հիման վրա]:</i></p>	<ul style="list-style-type: none"> ▪ AM, AZ, GE. Գյուղական վայրերից հետագա միգրացիաները դեպի քաղաքային բնակավայրեր կամ արտասահման կարող են հանգեցնել այս տարածաշրջաններում արտադրողների և սպառողների թվաքանակի անկմանը: ▪ GE. Քաղաքական անկայունությունը և տնտեսական ճգնաժամը կարող են խոչնդոտել հակամարտություններից և բնական աղետներից տուժած խոցելի բնակչության խմբերի ինտեգրմանը: 	
<p><u>Վերջնարդյունքի փաստագրում 2.</u> Մասնավոր և ֆինանսական ոլորտների շրջանակային պայմանները բարելավվել են:</p> <p><i>Ցուցանիշները.</i></p> <p>1. AZ. Վարչարարական ընթացակարգերի բարելավման և պարզեցման հետևանքով ՓՄՁ-ների / ֆերմերների կողմից իրականացվող ծախսերի խնայողության ամփոփ համապատասխանություն, <i>[ելակետ. 23 մլն ԱՄՆ դոլար տարեկան; թիրախը կսահմանվի ծրագրից ստացվող տեղեկատվության հիման վրա]:</i></p> <p>2. AZ. Ֆինանսական շուկայի կարգավորման և վերահսկողության համար իրականացվող համապատասխան բնույթի և</p>	<p><u>Միջանկյալ արդյունքները / նպատակակետերը.</u></p> <ul style="list-style-type: none"> ▪ AZ. Իրավական և կարգավորիչ դաշտում իրականացված բարելավումները կնվազեցնեն ՓՄՁ-ների և գյուղատնտեսության ոլորտի համար վարչական արգելքները և թույլ կտան ունենալ դիվերսիֆիկացված և ներառական աճ: ▪ AZ (AM, GE). Ժամանակակից ֆինանսական ենթակառուցվածքների, ռիսկերի կառավարման փարձառությունների, սպառողների շահերի պաշտպանության մեխանիզմների և նոր ֆինանսական գործիքների ներմուծումը թույլ կտան, որ մատչելի կապիտալն ավելի հասանելի լինի ՓՄՁ-ների և գյուղատնտեսության ոլորտի համար: <p><u>Ենթադրությունները.</u></p> <ul style="list-style-type: none"> ▪ AZ (AM, GE). Կառավարությունը շարունակում է իրականացնել իրավական և կարգավորիչ դաշտի բարեփոխումները, որն ուղղված է տնտեսության կայուն աճին և դիվերսիֆիկացմանը: 	<p><u>Վերջնարդյունքի փաստագրում 2.</u> AM. Գյուղատնտեսության ոլորտում աշխատող կազմակերպությունների համար արտոնյալ միջավայր է ստեղծվում; գյուղատնտեսության և սննդի ոլորտներում արդյունավետությունն ու շահութաբերությունը բարելավվում են <i>(Գյուղատնտեսության կայուն զարգացման ռազմավարություն)</i></p> <p>AZ. Ապահովվում է հավասարակշռված և դեպի աղքատները կողմնորոշված տնտեսական զարգացում՝ ոչ նավթային ոլորտի համար բարենպաստ պայմանների ապահովման ճանապարհով <i>(SPPRSD)</i>; Բանկային / ապահովագրական ծառայությունները և շուկայի անվտանգությունը հետագա զարգացում են ստացել <i>(Տարածաշրջանների սոցիալ-տնտեսական զարգացման պետական ծրագիր; Կապիտալի շուկայի զարգացման պետական ծրագիր):</i></p> <p>GE. Գյուղատնտեսական արժեզրոյի մրցունակությունն աճում է <i>(Գյուղատնտեսության զարգացման ռազմավարություն 2012-2022թթ..):</i></p> <p><i>Ցուցանիշները.</i></p> <p>1. AM, AZ, GE. ՓՄՁ-ների և մանր սեփականատեր ֆերմերների բարելավված շահութաբերություն <i>[ելակետը. 15% (AM), 10%</i></p>

<p>թվաքանակի միջոցառումներ [եղակետ. 2 (2012); թիրախը կսահմանվի ծրագրից ստացվող տեղեկատվության հիման վրա]:</p> <p>3. AZ (AM, GE). Շուկայում առկա են բարելավված վարկավորման փորձ ունեցողները և նոր ֆինանսական գործիքներ ու ծառայություններ մատուցողները [եղակետը և թիրախը կսահմանվեն ծրագրից ստացվող տեղեկատվության հիման վրա]:</p> <p>4. AZ. Ֆինանսական կառույցների թվաքանակ, որոնք բարելավել են իրենց ռիսկը և չափատող վարկերի կառավարման պրակտիկան [եղակետ. 3 (2012); թիրախը կսահմանվի ծրագրից ստացվող տեղեկատվության հիման վրա]:</p>	<p><u>Ռիսկերը.</u></p> <ul style="list-style-type: none"> ▪ AZ (AM, GE). Մենաշնորհները կարող են արգելափակել կամ խոչնդոտել բարեփոխումների իրականացումը: ▪ AZ. Նավթի կամ գազի նոր հանքավայրերի հայտնագործումը կարող է նվազեցնել տնտեսության դիվերսիֆիկացմանն ուղղված ճնշումները և նվազեցնել Կառավարության բարեփոխումներ իրականացնելու ցանկությունը: ▪ AZ. Բանկային վերահսկողության ուժեղացմանն ուղղված բարեփոխումների ուղացումը կարող է բանկային ոլորտում ֆինանսական դժվարությունների հանգեցնել: 	<p>(GE); թիրախը. 20% (AM), 15% (GE), AZ-ի համար հետագա հետազոտություն է անհրաժեշտ]</p> <p>2. AZ. Իրական ոչ նավթային ՀՆԱ-ի աճ (տարեկան տոկոսային փոփոխություն) [եղակետը. 3% (2009); թիրախը. 6% (2016); աղբյուրը. Արժույթի միջազգային հիմնադրամ (ԱՄՀ) Հոդ. IV]; ոչ նավթային ոլորտում արտաքին ուղղակի ներդրումների աճ [առկա է հետագա հետազոտության անհրաժեշտություն]</p> <p>3. AM, AZ, GE. Համաշխարհային բանկի (ՀԲ) գործարարության ինդեքսի (DB) և Համաշխարհային տնտեսական ֆորումի (ՀՏՖ) մրցունակության ինդեքսը (CI) բարելավված է [եղակետը. (2012): DB: 55 (AM), 66 (AZ), 16 (GE); CI: 82 (AM), 46 (AZ), 77 (GE); թիրախը. (2016): DB: 45 (AM), 50 (AZ), 14 (GE); CI: 70 (AM), 35 (AZ), 67 (GE); աղբյուրը. Համաշխարհային բանկ, Համաշխարհային տնտեսական ֆորում]</p> <p>4. AZ. Բարելավված ներքին վարկեր՝ տրամադրված մասնավոր հատվածին (ոչ նավթային ՀՆԱ-ի տոկոսը) [եղակետը. 36.8% (2010); թիրախը. 50% (2016); աղբյուրը. ԱՄՀ Հոդ. IV]:</p>
---	---	---

(3) Միջամտության ուղղությունները

Վերջնարդյունք 1-ի համար.

- AM, AZ, GE: Շուկայի համապատասխան դերակատարներին (օրինակ՝ անասնաբույժեր, արհեստական սերմնավորողներ, կերակրի մատակարարներ) տրամադրել տեխնիկական աջակցություն, որպեսզի նրանք կարողանան բարելավել ընտրված գյուղատնտեսական արժեզրթաններում իրենց կողմից տրամադրվող ծառայությունների որակը և հասանելիությունը:
- AM, AZ, GE: Չարգացնել թիրախային խմբերի կարողությունները և ուժեղացնել նրանց կապը շուկայի այլ մասնակիցների հետ՝ այդպիսով բարձրացնելով շուկայի հասանելիության հնարավորությունները:
- AM, AZ, GE: Համագործակցելով միջազգային ֆինանսական ինստիտուտների / այլ դոնորների հետ՝ գյուղատնտեսական շուկայի մասնակիցներին ընդունելի պայմաններով բարենպաստ ֆինանսական ծառայություններ առաջարկող ֆինանսական ինստիտուտների համար խթանել քարշակի էֆեկտը:
- AM, AZ, GE: Աջակցել համապատասխան ուսումնական կենտրոնների ինստիտուցիոնալ ուժեղացմանը և բարելավել ուսումնական դասընթացների հասանելիությունը՝ դրանով իսկ ընդլայնելով ֆերմերների և ծառայություն մատուցողների հմտությունների զարգացման հնարավորությունները:
- GE: Համագործակցելով իշխանությունների հետ՝ տրամադրել օժանդակություն կառուցելու համար լավ մշակված երկարաժամկետ բնակարանային լուծումներ հակամարտություններից և բնական աղետներից տուժած խոցելի բնակչության խմբերի համար, տրամադրել ինքնապահովման և ՓՄՁ դրամաշնորհներ՝ ստեղծելով թիրախային բնակչության խմբերի համար նոր եկամուտներ ստանալու հնարավորություններ, տրամադրել աջակցություն վերանորոգելու համար փոքր համայնքային ենթակառուցվածքի օբյեկտները՝ համայնքային մոբիլիզացիոն ջանքերի շնորհիվ; իրականացնել քաղաքական երկխոսություն և զարգացնել ազգային գործընկերների կարողությունները, որոնք առնչվում են Ներքին տեղահանված ազգաբնակչության (ՆՏԱ) խնդիրներին:
- AZ: Աջակցել հանրային իրազեկման քարոզարշավին և ՓՄՁ-ների համար կրթության/իրազեկման ծրագրին և զարգացնել լավ բիզնես հմտություններն ու կառավարման սկզբունքները ինչպես կորպորատիվ, այնպես էլ՝ ֆինանսական ոլորտներում:

Վերջնարդյունք 2-ի համար.

- AM, AZ, GE: Բարելավել գյուղատնտեսության զարգացման շրջանակային պայմանները՝ քաղաքական երկխոսության ներգրավվելով համապատասխան կառավարությունների հետ և այս հարցերի շուրջ խթանել դոնորների ոլորտային համակարգումը:
- AZ: Բարելավել գործարար նպաստավոր միջավայրը՝ նվազեցնելով կարգավորիչ և վարչական խոչընդոտները, ինչպես օրինակ՝ ստուգումները, թույլտվություններն ու բիզնեսի գրանցումը, և միջոցներ ձեռնարկել բարելավելու առևտրի համար շրջանակային պայմանները, ինչպիսին են օրինակ՝ կամավոր ստանդարտները:
- AZ: Կրճատել ֆինանսական ոլորտում առաջարկի և պահանջարկի սահմանափակումները, որը կարող է իրականացվել օրինակ՝ ՓՄՁ-ների և տնային տնտեսությունների համար ֆինանսական հասանելիության բարձրացման, կապիտալի շուկայում նոր ֆինանսական գործիքների խթանման և ֆինանսական ոլորտի արտադրանքները գյուղական տարածքներում փոստային համակարգի միջոցով տրամադրելու, սպառողների շահերը պաշտպանող մեխանիզմների ներմուծման և ռիսկերի կառավարման ուժեղացման ճանապարհներով:
- AZ: Ներմուծել ժամանակակից ֆինանսական ենթակառուցվածքներ ինչպիսիք են մասնավոր վարկային բյուրոն, գրավի ռեեստրը և պրոբլեմային ակտիվների կառավարման գործընթացները:

(4) Ռեսուրսները, գործընկերությունը

Այս ոլորտի պլանավորված համընդհանուր բյուջեն 2013-2016թթ.. ժամանակահատվածի համար կազմում է մոտ 52 միլիոն շվեյցարական ֆրանկ, այսինքն՝ Շվեյցարական զարգացման և համագործակցության գործակալություն (ՇՁՀԳ) / Կենտրոնական Արևելյան Եվրոպա (ԿԱԵ)՝ 39 միլիոն շվեյցարական ֆրանկ; ՇՁՀԳ/Մարդասիրական օգնություն (ՄՕ)՝ 3 միլիոն շվեյցարական ֆրանկ; և Տնտեսական հարցերով պետական քարտուղարություն (ՏՀՊՔ)՝ 10 միլիոն շվեյցարական ֆրանկ (առանց գլոբալ և տարածաշրջանային ծրագրերի):

ՇՁՀԳ/ԿԱԵ-ի համար հիմնական իրականացնող գործընկերները Հարավային Կովկասի երեք երկրներում միջազգային կազմակերպություններն են, ՀԿ-ները և մասնավոր ընկերությունները (որոնք ընտրվել են մրցութային գործընթացների արդյունքում): Հիմնական ազգային գործընկերներն են Գյուղատնտեսության նախարարությունը (բոլոր երկրներում), Տարածաշրջանային զարգացման և ենթակառուցվածքների նախարարությունը (Վրաստանում), Տարածքային կառավարման նախարարությունը (Հայաստանում), Կրթության և գիտության նախարարությունը (բոլոր երկրներում), Տնտեսական զարգացման նախարարությունը (Ադրբեջանում), տեղական իշխանությունները՝ տարածաշրջանային և համայնքային մակարդակներում, և բիզնես ասոցիացիաները:

Այնպիսի թեմաների սերտ համակարգումը, ինչպիսիք են աղքատության կրճատումը, աշխատատեղերի ստեղծումը, ոլորտի ռազմավարության մշակումը (գյուղատնտեսություն, անտառային տնտեսություն, տարածաշրջանային զարգացում), գյուղական ֆինանսավորումը, գյուղատնտեսական ապահովագրությունը, սննդի անվտանգությունը, արժեզրոյի զարգացումը, մասնագիտական կրթությունը և միջազգային օժանդակության համակարգումը ապահովվում է ԵՄ-ի և նրա անդամ երկրների, ՀԲ-ի (WB), ԱՄՆ ՄԶԳ-ի (USAID), ՊԳԿ-ի (FAO) և ՄԱԶԾ-ի (UNDP) կողմից, որոնցից յուրաքանչյուրն ակտիվ գործունեություն է ծավալում գյուղատնտեսության և մասնավոր հատվածի զարգացման ոլորտում:

ՇՁՀԳ / ՄՕ համար հիմնական իրականացնող գործընկերները մասնավոր կազմակերպություններն են, ազգային իշխանությունները և միջազգային ՀԿ-ները:

Հիմնական ազգային գործընկերներն են Վրաստանի Գրավյալ տարածքներից ՆՏԱ-ների, բնակեցման և փախստականների նախարարությունը, Վրաստանի Տարածաշրջանային զարգացման և ենթակառուցվածքների նախարարությունը, Վրաստանի Աջարիայի ինքնավար հանրապետության առողջապահության և սոցիալական հարցերի նախարարությունը և տարածաշրջանային ու տեղական/համայնքային իշխանությունները:

Համակարգումն ապահովվում է հետևյալ դոնորների՝ ՄԱԶԾ-ի (UNDP), ՄԱԿ-ի փախստականների հարցերով գլխավոր հանձնակատարի գրասենյակի (UNHCR), Շվեդիայի Միջազգային զարգացման գործակալության (SIDA), Բնակչության, փախստականների և միգրացիայի բյուրոի (BPRM), ԱՄՆ ՄԶԳ-ի (USAID), և ԵՄ-ի միջև, որտեղ քննարկվող հարցերն առնչվում են ՆՏԱ-ներին և հակամարտության շրջաններին:

Անդամակցություն ՆՏԱ դոնորների Ղեկավար կոմիտեի (անդամների մի մասը նշված է վերևում), որը ղեկավարվում է Գրավյալ տարածքներից ՆՏԱ-ների, բնակեցման և փախստականների նախարարի կողմից, բնակարանային հարցերով ժամանակավոր փորձագիտական խմբի և սոցիալական հարցերով աշխատանքային խմբի աշխատանքներին, որոնք ստեղծվել են, որպեսզի վերանայեն և թարմացնեն ՆՏԱ Գործողությունների պլանը: Մասնակցություն Աբխազիայի ռազմավարական ուղղությունների գործընկերությանը (ղեկավարվում է ՄԱԿ-ի Մշտական հանձնաժողովի (ՄԱԿ ՄՀ - UN RC) կողմից, որին անդամակցում են այն միջազգային կազմակերպությունները, որոնք գործունեություն են ծավալում Աբխազիայի հեռու և կտրված շրջաններում):

Տնտեսական հարցերով պետական քարտուղարության (SECO) հիմնական իրականացնող գործընկերները Ադրբեջանում Միջազգային ֆինանսական կորպորացիան է (գործարար նպաստավոր միջավայր, բիզնես հիմնություններ) և Համաշխարհային բանկը (ֆինանսական ոլորտի զարգացում): Ազգային գործընկերներն են ԱզերՓոստը, Ադրբեջանի կենտրոնական բանկը, Տնտեսական զարգացման նախարարությունը, Ֆինանսների նախարարությունը, Արդարադատության նախարարությունը, Պետական անվտանգության հանձնաժողովը և տեղական բիզնես ասոցիացիաները:

Տնտեսական հարցերով պետական քարտուղարությունը (SECO) սերտորեն համակարգում է իր գործունեությունը Վերակառուցման և զարգացման եվրոպական բանկի (EBRD), ԵՄ-ի (EU), Գերմանիայի միջազգային համագործակցության գործակալության (GIZ), Միջազգային ֆինանսական կորպորացիայի (IFC), ՀԲ-ի (WB), ՄԱԶԾ-ի (UNDP) և ԱՄՆ ՄԶԳ-ի (USAID) հետ:

Միջամտության ոլորտը. Կառավարում և հանրային ծառայություններ		
Նպատակը. Ժողովրդավարական գործընթացները և հաշվետվողականությունը ուժեղացվում են և առանձին ընտրված հանրային ծառայությունները, Հարավային Կովկասում, բարելավվում են:		
(1) Շվեյցարական պորտֆելի վերջնարդյունքները	(2) Շվեյցարական ծրագրի ներդրումները	(3) Երկրի զարգացումը / Սարդասիրական (հումանիտար) վերջնարդյունքները
<p>Վերջնարդյունքի փաստագրում 1. Ազգային, տարածաշրջանային տեղական կառավարման մարմինների բարելավված կարողություններ, որոնք թույլ կտան խթանել տարածաշրջանային և տեղական կայուն ու ներառական զարգացմանը:</p> <p><i>Ցուցանիշները.</i></p> <p>1. AM, GE. Թիրախային բնակչության (ֆերմերների) բավարարվածությունը այն նախաձեռնություններից, որոնք իրականացնում են ենթաազգային կառավարությունները և, որոնք կապված են գյուղատնտեսությանը վերաբերող ծառայությունների և տեղեկատվության հետ: <i>[ելակետը. պետք է հետազոտություն իրականացվի; թիրախը. նպատակային շրջանների բնակիչների բավարարվածության աճ 25%-ով]:</i></p> <p>2. AM, GE. Աղետների ռիսկերի կառավարման նոր մեխանիզմների / ներդրումների ծածկույթը և որակը (օրինակ՝ ավելի լավ համագործակցությունը, առավել արդյունավետ</p>	<p><u>Միջանկյալ արդյունքները / նպատակակետերը.</u></p> <ul style="list-style-type: none"> ▪ AM, GE. Իրավասու կառավարական ազգային գործակալությունները աջակցել են ստեղծել կայուն Ազգային ուսուցման համակարգ (NTS), որպեսզի բարձրացնեն քաղաքացիական ծառայողների ֆունկցիոնալ և տեխնիկական հմտությունները: ▪ AM, GE. Ենթաազգային կառավարությունների հմտությունները ուժեղացվում են, որպեսզի կարողանան մշակել և իրականացնել տարածաշրջանային (տեղական) զարգացման պլաններ, որոնք, մասնավորապես, կապված են տնտեսական զարգացման, գյուղատնտեսական վերամշակման համար հնարավորությունների և աղետների ռիսկերի կառավարման հետ՝ հաշվի առնելով գենդերային հավասարությունը: ▪ AM, GE. Առանձին ընտրված քաղաքապետարաններն ավելի լավ են իրականացնում իրենց գործառույթները, որոնք վերաբերում են տարածքային կառավարմանը, ենթակառուցվածքների պլանավորմանը և ֆինանսավորմանը, արոտավայրերի կառավարմանը և իրավական ու կարգավորող հարցերի շուրջ ֆերմերներին հավաստի տեղեկատվության փոխանցմանը: ▪ AM, GE. Փորձառություններն ու առաջավոր փորձը փոխանակվում են գործընկերների միջև և լոբբինգ է իրականացվում տարածաշրջա- 	<p>Վերջնարդյունքի փաստագրում 1. AM. Մշակվել և հաստատվել է պետական ռազմավարությունը (<i>Աղքատության կրճատման ռազմավարական փաստաթուղթ, Հակակոռուպցիոն ռազմավարություն և համապատասխան Գործողությունների պլան (էջ 47), Աղետների ռիսկերի կրճատման ազգային ռազմավարություն, Գենդերային քաղաքականության ռազմավարական գործողությունների պլան</i>), որը սահմանում է համակարգված և արդյունավետ քաղաքականություն և, որի նպատակն է բարձրացնել տեղական ինքնակառավարման կառույցների և տարածքային ադմինիստրացիաների գործունեության արդյունավետությունը:</p> <p>GE. Տարածաշրջանային կառավարման արդյունավետ համակարգ, որը թույլ է տալիս ունենալ տարածաշրջանների հավասարակշռված և կայուն սոցիալ-տնտեսական զարգացում և բնակչության բարելավված կենսապայմաններ ու ապրելու ստանդարտներ (<i>Տարածաշրջանային զարգացման պետական ռազմավարությունը և համապատասխան Գործողությունների պլանը, Գյուղատնտեսական ռազմավարությունը՝ ներառյալ Աղետների ռիսկերի կրճատումը, Գենդերային հավասարության իրականացման գործողությունների պլանը</i>):</p> <p>AZ. Սոցիալական ենթակառուցվածքը զարգացած է և կոմունալ ծառայությունները բարելավված են, ստեղծվել է ջրամատակարարման հուսալի</p>

համագործակցությունը, փրկարար օղակների / թիմերի արագ տեղակայումը, փաստերի վրա հիմնված ճգնաժամային կառավարումը) գործում են / իրականացվել են ազգային, տարածաշրջանային և տեղական մակարդակներում: *[Ելակետը և թիրախը կորոշվեն հիմք ընդունելով Տարածաշրջանային արագ արձագանքման խումբ ծրագրից ստացվող տեղեկատվությունը, Արտակարգ իրավիճակների նախարարության վիճակագրությունը և Գեոստատի տվյալները]:*

3. AZ. Առանձին կոմունալ-կենցաղային ձեռնարկությունների գործառնական վնասների նվազումը՝ շվեյցարական ֆրանկով հաշվարկված: *[Ելակետը. տարեկան կորուստները 417'000 շվեյցարական ֆրանկ; թիրախը. 0]:*

4. Ադրբեջանում առանձին կոմունալ-կենցաղային ձեռնարկությունների ապակենտրոնացմանն ուղղված միջոցառումների / ռեֆորմների տեսակները և քանակը: *[Ելակետը. 0, կառավարման պայմանագրեր չկան; թիրախը. 2, կոմունալ ծառայությունները իրականացվում են կառավարման պայմանագրերով]:*

նային / ազգային իշխանությունների մոտ, որպեսզի այդ փորձը վերարտադրվի / ներդրվի ազգային մակարդակով:

- AZ. Ընտրված հանրային ջրային կոմունալ կազմակերպություններն ավելի արդյունավետ ծառայություններ են մատուցում և բարելավել են իրենց ֆինանսական ցուցանիշները (այդ թվում կոմունալ ենթակառուցվածքների ֆիզիկական կառուցման և վերականգնման միջոցով):
- AZ. Քաղաքապետարանները ներգրավված են կոմունալ ծառայությունների կողմից կատարվող որոշումների կայացման գործընթացներում, այդպիսով աջակցելով ոլորտի ապակենտրոնացմանը:

Ենթադրությունները.

- AM, GE. Կառավարության շարունակական հանձնառությունը հավատարիմ մնալ այն խնդիրներին, որոնք վերաբերում են տեղական իքնակառավարմանը, տարածաշրջանային / տեղական զարգացմանը, աղետների ռիսկերի կրճատման խնդիրները համապատասխան նախարարությունների հիմնական փաստաթղթերում (ռազմավարություններ / գործողությունների պլաններ և այլն) ներառմանը և փրկարարական համակարգի բարելավմանը:
- AM, GE. Ազգային շահագրգիռ կողմերը և միջազգային դոնոր հանրությունը շարունակում են համագործակցել տարածաշրջանային (տեղական) տնտեսական զարգացման համար ավելի լավ ազգային շրջանակային պայմանների ստեղծման ուղղությամբ:
- AZ. Կառավարությունը հաջողությամբ իրականացնում է բարեփոխումներ, որոնք

համակարգ, որը կարող է մատակարարում իրականացնել ամբողջ բնակչությանը, հանրային ոլորտի կառավարման որակը բարելավված է *(Աղքատության կրճատման և կայուն զարգացման պետական ծրագիր 2008-2015թթ., SPPRSD):*

Ցուցանիշները.

1. AM, GE. Կենտրոնական, տարածաշրջանային և տեղական պետական կառույցների գործունեությունը, իրավունքներն ու պարտականությունները կարգավորող նորմատիվ / իրավական ակտերի համապատասխանությունը տեղական ինքնակառավարման մասին Եվրոպական Խարտիային բարելավվել է: *[Ելակետը. 0/50 ակտեր; թիրախը. 20/50 ակտեր; լրացուցիչ երկրորդային հետազոտություններ և հաշվետվություններ ՄԱԶԾ-ից (UNDP), Բաց հասարակության ինստիտուտից (Open Society Institute) և Թրանսփարանսի ինտերնեյշնլ (Transparency International) կազմակերպությունից]:*
2. AM, GE. Աղետների բարելավված կառավարման վերաբերյալ նախարարությունների և այլ հաստատությունների միջև համակարգումն ուղեղացնելու համար նախաձեռնությունների և համաձայնագրերի տեսակները և որակը *[Ելակետը և թիրախը կորոշվեն հիմք ընդունելով Տարածաշրջանային արագ արձագանքման խումբ ծրագրից ստացվող տեղեկատվությունը, Արտակարգ իրավիճակների նախարարության վիճակագրությունը և Գեոստատի տվյալները]:*
3. GE. Գործում է կայուն և ֆունկցիոնալ Ազգային ուսուցման համակարգ (NTS) (օր.՝ այն կարող է չափվել Ազգային ուսուցման համակարգից բավարարված մարդկանց

	<p>ուղղված են կոմունալ կենցաղային ընկերությունների կառավարման համակարգի ապակենտրոնացմանը:</p> <p><u>Ռիսկերը.</u></p> <ul style="list-style-type: none"> AM, AZ, GE. Տարածաշրջանի ընդհանուր քաղաքական իրավիճակը խոչընդոտում է ծրագրավորված բարեփոխումների արդյունավետ իրականացմանը: 	<p>քանակությամբ) [Ելակետը. 0; թիրախը. 600; Ելակետը և թիրախը վերջնականապես կորոշվեն ՄԱԶԾ-ի հետ համագործակցության արդյունքում]:</p> <ol style="list-style-type: none"> AZ. Գործառնական և պահպանման ծախսերի մակարդակը՝ հիմք ընդունելով սակագները: [Ելակետը. 45%; թիրախը. 100%] AZ. Տնային տնտեսությունների և ՓՄՁ-ների թվաքանակ, որոնց համար հիմնական կոմունալ ծառայությունների հասանելիությունը բարելավված է (օր.՝ ջուրը): [Ելակետը. 190'000; թիրախը. 395'000]:
<p><u>Վերջնարդյունքի փաստագրում 2.</u> Հանրային ֆինանսական կառավարման և տնտեսական քաղաքականության բարելավված թափանցիկություն, արդյունավետություն և կայունություն Ադրբեջանում:</p> <p><u>Ցուցանիշները.</u></p> <ol style="list-style-type: none"> Մակրոտնտեսական մոդելների օգտագործման հաճախականությունը [Ելակետը. եռամսյակային (2012); թիրախը. ամսական (2016)]: Պետական ֆինանսների կառավարման ցուցանիշները համապարփակության և թափանցիկության (PEFA PI 10), բյուջեի կատարման կանխատեսելիության և վերահսկման (PEFA PI 12), բյուջեի փաստաթղթավորման վերաբերյալ տեղեկատվության համապարփակության (PEFA PI 6) և արտաքին դիտարկման ու աուդիտի (PEFA PI 26) տեսանկյուններից համապատասխանում են Պետական ծախսերի և ֆինանսական 	<p><u>Միջանկյալ արդյունքները / նպատակակետերը.</u></p> <ul style="list-style-type: none"> Մակրոտնտեսական մոդելավորման գործիքները մշակված են և մարդկային կարողությունները ուժեղացված են այն հիմնական նախարարություններում, որոնք պատասխանատու են մակրոտնտեսական քաղաքականության ձևավորման և իրականացման համար: Ֆինանսական վերահսկողության բարձրագույն մարմնի կարողությունները, պետական ծախսերի վերահսկման համար, ձևավորվել են: Պետական ֆինանսական կառավարման բարեփոխումները կիրականացվեն բարելավելու համար հանրային ծախսերի թափանցիկությունը, հաշվետվողականությունը և արդյունավետությունը Ադրբեջանի Կենտրոնական բանկի ուժեղացված կարողությունները կնպաստեն երկրի մակրոտնտեսական կայունությանը: <p><u>Ենթադրությունները.</u></p> <ul style="list-style-type: none"> Կառավարությունը պարտավորված է իրականացնել շոշափելի և կայուն մակրոտնտեսական և ֆիսկալային քաղաքականություն: Մակրոտնտեսական 	<p><u>Վերջնարդյունքի փաստագրում 2.</u> Կայուն տնտեսական զարգացումն ապահովված է մակրոտնտեսական կայունությունը պահպանելու միջոցով: Բյուջետային ծախսերի արդյունավետությունը բարձրացել է, ֆոնդերի օգտագործման նկատմամբ վերահսկողությունը ուժեղացել է; բյուջետային գործընթացների թափանցիկությունը բարձրացել է (SPPRSD):</p> <p><u>Ցուցանիշները (AZ):</u></p> <ol style="list-style-type: none"> Հրատարակված և պաշտպանված քննարկված ֆինանսական և կատարողական աուդիտների (այդ թվում հանրային հետաքրքրություն ներկայացնող ձեռնարկությունների) թվաքանակ: [Ելակետը. 33; թիրախը. 155]: Բաց բյուջեի ինդեքսը (OBI) բարելավվել է: [Ելակետ. 43 (2010); թիրախը. 61; աղբյուրը. OBI]: Հրատարակված PEFA-ի հիման վրա ընդունված հաջողված բարեփոխումների (օր.՝ նոր օրենքներ) թվաքանակը և տեսակները: [Ելակետը. 0 (2012); թիրախը. 15] AZ: Իրական մակրոտնտեսական շրջանակ-

<p>հաշվետվողականության (PEFA) մեթոդաբանությանը: [Ելակետք. (2008); PI 10: B; PI 12: D+; PI 6: B; PI 26: D; Թիրախը. պետք է քննարկվի; աղբյուրը. PEFA-ի գնահատական (PEFA-ի աննոտացիաները ներքին օգտագործման համար)]:</p>	<p>մոդելավորման գործիքներն ակտիվորեն օգտագործվում են քաղաքականության ձևավորման և մակրոտնտեսական կանխատեսումների համար:</p> <p><u>Ռիսկերը.</u></p> <ul style="list-style-type: none"> Նավթից և գազից ստացվող խոշոր մուտքերը կարող են խթանել կառավարությանը ավելացնելու բյուջեի ծախսերը, ինչն էլ կկանխի, որ այն համարվի բյուջեով որոշված ծախս, որը հիմնված է իրական կանխատեսումների վրա: Հանրային հաշվետվողականությունը և հանրային ֆինանսական տեղեկատվության թափանցիկությունը բարելավելու բարեփոխումների նկատմամբ նվիրվածությունը և տիրոջ զգացումը կարող են բացակայել: 	<p>ների վրա հիմնված մակրոտնտեսական քաղաքականություններ [Ելակետք. 0, այսինքն՝ նախադեպը չկա, թիրախը. 44, քաղաքականությունները սահմանվում են համաձայն հավաստի մակրոտնտեսական շրջանակի; աղբյուրը. Տարեկան պետական բյուջեն]:</p>
<p><u>Վերջնարդյունքի փաստագրում 3.</u> Բոլոր երեք երկրներում ժողովրդավարական ստանդարտներն ավելի են հարգվում և մարդու իրավունքներն արդյունավետորեն խրախուսվում ու պաշտպանվում են համապատասխան ազգային մեխանիզմների միջոցով:</p> <p><u>Ցուցանիշները.</u></p> <ul style="list-style-type: none"> Բարելավված ընտրությունների որակ բոլոր մակարդակներում և, հատկապես, շվեյցարական աջակցության կլաստերային տարածքներում (մասնակցության մակարդակը, ընդգրկումը, ընտրությունների հետ կապված բռնությունների կանխարգելումը): Հարգանք մարդու իրավունքների ստանդարտների և պարտավորու- 	<p><u>Միջանկյալ արդյունքները / նպատակակետերը.</u></p> <ul style="list-style-type: none"> UPR-ի առաջարկություններն ի կատար ածելու և համապատասխան քաղաքական բարեփոխումներ իրականացնելու համար շահագրգիռ կառավարությունները գործողությունների պլան մշակելու համար աջակցություն են ստացել: Մարդու իրավունքների հիմնական մարտահրավերների շուրջ պետական կառույցների, քաղաքացիական հասարակության կազմակերպությունների և այլ շահագրգիռ կողմերի միջև երկխոսությունը հանգեցրել է նրան, որ համապատասխան կառույցների / գործընթացների համար բարեփոխումների իրականացման առաջարկություններ արվեն: Քաղաքացիական հասարակության պետական կառույցների հետ մարդու իրավունքների հարցերով փոխգործակցության կարողությունները ուժեղացված են: Շվեյցարական ներդրումները նպատակ ունեն 	<p><u>Վերջնարդյունքի փաստագրում 3.</u> Համապատասխան դերակատարները (պետությունը, մարդու իրավունքների և քաղաքացիական հասարակության ինստիտուտները) ավելի ու ավելի են ընդունում և իրականացնում մարդու իրավունքների միջազգային ստանդարտները, խրախուսում և պաշտպանում են մարդու իրավունքները, մարդու իրավունքների ոտնահարման դեպքերին արձագանքում են այնպես, ինչպես նախատեսված է երեք երկրների կողմից վավերացված համապատասխան պայմանագրերով և կոնվենցիաներիով:</p> <p><u>Ցուցանիշները.</u></p> <ol style="list-style-type: none"> ԵԱՀԿ-ի / Եվրոպական հանձնաժողովի կողմից արված առաջարկությունների թվաքանակ, որոնք ընդունվել և իրականացվում են: Ֆրիդոմ հաուզի (Freedom House) ինդեքս

<p>թյունների նկատմամբ, համագործակցություն ՄԱԿ-ի և ԵԱՀԿ-ի մարմինների հետ:</p>	<p>աջակցել ընտրական գործընթացներին, խոսքի և զանգվածային լրատվական միջոցներ, մարդու իրավունքների զորակցմանը և փոքրամասնությունների իրավունքների պաշտպանությանը, հավաքների ազատությանը / իրավապաշտպանների աջակցությանը:</p> <p><u>Ենթադրությունները.</u></p> <ul style="list-style-type: none"> Ժողովրդավարական ինստիտուտները և գործընթացները ուժեղացնելու քաղաքական կամքի առկայություն: <p><u>Ռիսկերը.</u></p> <ul style="list-style-type: none"> Ավելի քիչ ուշադրություն օրենքի գերակայության վրա՝ տարածաշրջանային և / կամ ազգային համատեքստում աճող լարվածության պատճառով: 	<ol style="list-style-type: none"> Մարդու իրավունքների խորհրդի բազմակողմանի պարբերական ստուգում (UPR) մեխանիզմի առաջարկությունների որոշակի տոկոս ընդունվել և իրականացվել են (AZ 2013, AM 2015, GE 2015) Պայմանագրային մարմինների առաջարկությունների ինչ-որ տոկոս իրականացվել է: Հրավերը և մասնակցություն ՄԱԿ-ի հատուկ ընթացակարգերին
--	---	---

(4) Միջամտության ուղղությունները
 Վերջնարդյունք 1-ի համար.

- AM, AZ, GE. Աջակցություն ցուցաբերել ազգային / տարածաշրջանային / (տեղական) մակարդակներում քաղաքացիական ծառայողների համար համապարփակ ուսումնական մոդուլների և հրահանգչական փաթեթների մշակմանը:
- AM, GE. Ուժեղացնել ազգային, տեղական և տարածաշրջանային կառավարման կառույցների կարողությունները, որը կնպաստի տնտեսական զարգացմանը՝ հիմնական շեշտադրումը կատարելով գյուղատնտեսության ենթաոլորտներում:
- AM, GE. Ուժեղացնել տեղական, տարածաշրջանային և կենտրոնական կառավարման կառույցների աղետների ռիսկի համապարփակ կառավարում իրականացնելու կարողություններ՝ ներառյալ կանխարգելիչ միջոցառումների իրականացումը և բարելավված պատրաստվածության համակարգ ունենալուն ուղղված աջակցությունը:
- AM, GE. Ուժեղացնել համակարգումը կառավարության և դոնոր համայնքի միջև՝ տարածաշրջանային ու համայնքային զարգացման համար համընդհանուր ֆինանսավորման մեխանիզմների և ազգային ուսումնական համակարգի ստեղծման համար:
- AM, GE. Բարելավել համակարգումը ազգային տարբեր կառույցների միջև՝ ապակենտրոնացմանն առնչվող օրենսդրության և քաղաքականության կարգավորման հարցերում
- GE. Ուժեղացնել տեղական, տարածաշրջանային և կենտրոնական իշխանությունների կարողությունները՝ լրացնելու համար այն բացը, որը գոյություն ունի գենդերային հավասարության հարցում ընդունված պետական պարտավորությունների և տեղերում առկա իրողությունների միջև: Տեղական և տարածաշրջանային իշխանությունների կարողությունները կընդլայնվեն, որպեսզի կարողանան համայնքային և տարածաշրջանային զարգացման պլանների նախագծման և իրականացման գործընթացներում հաշվի առնել կանանց և տղամարդկանց տարբեր կարիքները:
- AZ. Աջակցել կոմունալ-կենցաղային կազմակերպությունների ինստիտուցիոնալ ամրապնդմանը և երկրի ընտրված տարածաշրջաններում

հիմնական կոմունալ և կայուն ենթակառուցվածքների (ջուրը) ֆիզիկական շինարարությանն ու վերակառուցմանը:

Վերջնարդյունք 2-ի համար. (AZ).

- Բարելավել բարձրագույն վերահսկիչ մարմինների կարողությունները և իրավական դաշտը, որը թույլ կտա հանրային կազմակերպությունների և պետական բյուջեի արդյունավետ ֆինանսական և գործունեության աուդիտ իրականացնել:
- Կառուցել մակրոտնտեսական մոդելներ և ուժեղացնել Ֆինանսների նախարարության և Տնտեսական զարգացման նախարարության մարդկային կարողությունները:
- Աջակցել կառավարությանը բարելավելու պետական ֆինանսական կառավարումը:
- Բարձրացնել Ադրբեջանի Կենտրոնական բանկի կարողությունները, որպեսզի այն ավելի լավ ձևակերպի իր դրամավարկային և ֆինանսական ոլորտի քաղաքականությունները:
- Իրականացնել Պետական ծախսերի և ֆինանսական հաշվետվողականության (ՊԾՖՀ) գնահատում՝ որոշելու համար բարեփոխումների կարիքները և ժամանակի ընթացքում առաջընթացի հենասյունը:

Վերջնարդյունք 3-ի համար.

- Աջակցել և մշտադիտարկման ենթարկել ընտրությունների գործընթացը՝ հիմնական շեշտադրումը կատարելով հաշվետվողականության և թափանցիկության վրա:
- Միջազգային մակարդակում մարդու իրավունքների պաշտպանությունը երաշխավորելու համար կարողությունների զարգացում և ջանքերի գործադրում:
- Ժողովրդավարական ինստիտուտներն ուժեղացնելու համար համագործակցության ստեղծում, պետության գործառույթների նկատմամբ քաղաքացիական հասարակության կողմից մշտադիտարկման և վերահսկողության ուժեղացում:

(5) Ռեսուրսները, գործընկերությունը

Այս ոլորտի պլանավորված համընդհանուր բյուջեն 2013-2016թթ.. ժամանակահատվածի համար կազմում է մոտ 35 միլիոն շվեյցարական ֆրանկ, այսինքն՝ Շվեյցարական զարգացման և համագործակցության գործակալություն (ՇՁԳ) / Կենտրոնական Արևելյան Եվրոպա (ԿԱԵ)՝ 16 միլիոն շվեյցարական ֆրանկ; ՇՁԳ/Մարդասիրական օգնություն (ՄՕ)՝ 4 միլիոն շվեյցարական ֆրանկ; Տնտեսական հարցերով պետական քարտուղարություն (ՏՀՊՔ)՝ 13 միլիոն շվեյցարական ֆրանկ (առանց գլոբալ և տարածաշրջանային ծրագրերի); և Մարդկային անվտանգության ստորաբաժանում (HSD)՝ 2 միլիոն շվեյցարական ֆրանկ:

Հայաստանում և Վրաստանում ՇՁԳ/ԿԱԵ-ի հիմնական իրականացնող գործընկերը ՄԱԶԾ-ն է (տեղական իքնակառավարում), մինչդեռ ՇՁԳ/ՄՕ-ի շրջանակներում ֆինանսավորված ծրագրերի իրականացումը կլինի ինքնակառավարվող:

Հայաստանում ՇՁԳ հիմնական գործընկերներն են. Արտակարգ իրավիճակների նախարարությունը; Տարածքային կառավարման նախարարությունը; Հայաստանի համայնքների ֆինանսական ծառայողների միությունը: Վրաստանում ՇՁԳ հիմնական գործընկերներն են. Տարածաշրջանային զարգացման և ենթակառուցվածքների նախարարությունը; Ներքին գործերի նախարարությունը; Շրջակա միջավայրի պահպանության նախարարությունը; Տարածաշրջանային քաղաքականության պառլամենտական հանձնաժողովը; Տեղական իշխանության մարմինների ազգային ասոցիացիան (NALAG); Տեղական ինքնակառավարման, լեռնային շրջանների (Վրաստանի պառլամենտ) և գործարարության ու տնտեսական կենտրոնը; Նահանգապետերը և ծրագիրն ընդգրկող տարածաշրջանների քաղաքապետարանները:

ՇՁՀԳ-ն այլ դոնորների՝ ԵՄ-ի, Շվեդիայի միջազգային զարգացման գործակալության (ՇՄԶԳ-SIDA), Գերմանիայի միջազգային համագործակցության ընկերության (ԳՄՀՀ-GIZ), Ավստրիայի զարգացման գործակալության (ԱԶԳ-ADA), ՄԱԶԾ-ի և ԱՄՆ ՄԶԳ-ի, հետ միասին կհամակարգի տեղական ինքնակառավարման ծրագրերը և, որոշակի գործառնությունների համար, կներառի շվեյցարական և այլ փորձագետներին:

Ադրբեջանում Տնտեսական հարցերով պետական քարտուղարության (SECO) հիմնական իրականացնող գործընկերներն են Համաշխարհային բանկը (աջակցություն ֆինանսական վերահսկողության բարձրագույն մարմնին), Ժնևի բարձրագույն ինստիտուտը (Կենտրոնական բանկի կարողությունների զարգացում) և Գերմանիայի զարգացման բանկը (KfW) (հասարակական կոմունալ կենցաղային ընկերությունների ինստիտուցիոնալ ուժեղացում):

Հիմնական ազգային գործընկերներն են Ազերսուն, Ադրբեջանի Կենտրոնական բանկը, Հաշվիչ պալատը, Տնտեսական զարգացման նախարարությունը, Ֆինանսների նախարարությունը, Պառլամենտը և տեղական ոչ կառավարական կազմակերպությունները, ինչպիսիք են վերլուծական կենտրոնները և հետազոտական ինստիտուտները:

Տնտեսական հարցերով պետական քարտուղարությունը (SECO) այլ դոնորների՝ ԵՄ-ի, ԳՄՀՀ-ի (GIZ), Գերմանիայի զարգացման բանկի (ԳԶԲ-KfW), ՄԱԶԾ-ի, ԱՄՆ ՄԶԳ-ի և ՀԲ-ի, հետ միասին կհամակարգի տնտեսական զարգացման ծրագրերը և, որոշակի գործառնությունների համար, կներառի շվեյցարական և այլ փորձագետներին:

Մարդկային անվտանգության ստորաբաժանման (HSD) հիմնական գործընկերներն են ազգային կառավարությունները և դե ֆակտո իշխանությունները, ԵԱՀԿ-ն, ԵԽ-ն, ՄԱԶԾ-ն, տեղական և միջազգային քաղաքացիական հասարակության կազմակերպությունները:

Միջամտության ոլորտը. Մարդկային անվտանգությունն ու պաշտպանությունը		
Նպատակը. Հարավային Կովկասի բնակչության, մասնավորապես՝ հակամարտություններից տուժած խոցելի անձանց, մարդկային անվտանգությունն ու պաշտպանությունը ուժեղացված է:		
(2) Շվեյցարական պորտֆելի վերջնարդյունքները	(2) Շվեյցարական ծրագրի ներդրումները	(3) Երկրի զարգացումը / Մարդասիրական (հումանիտար) վերջնարդյունքները
<p><u>Վերջնարդյունքի փաստագրում 1.</u> Հակամարտություններից տուժած բնակչության խոցելի խմբերի հիմնական մարդասիրական կարիքները հասցեագրված են և նրանց պաշտպանությունը բարելավված է:</p> <p><i>Ցուցանիշները.</i></p> <ul style="list-style-type: none"> – GE. Հակամարտություններից տուժած տարածաշրջաններում երկարաժամկետ բնակարանային լուծումներով և բարելավված կենսապայմաններով կանանց և տղամարդկանց թվաքանակը (օր.՝ Աբխազիա, Շիդա Քարթլի): [Ելակետը. պետք է որոշվի; թիրախը. պետք է որոշվի]: – AM, AZ, GE. ՄԱԿ-ի Փախստականների գծով հանձնակատարի (ՓԳՀ) և Կարմիր խաչի միջազգային կոմիտեի (ԿԽՄԿ) կողմից իրականացվող նախաձեռնությունների որակը, որոնք նախատեսված են իրենց մտահոգությունների ներքո գտնվող բնակչության խմբերի պաշտպանության բարելավման համար: [Ելակետը. պետք է որոշվի; թիրախը. պետք է որոշվի]: 	<p><u>Միջանկյալ արդյունքները / նպատակակետերը.</u></p> <ol style="list-style-type: none"> 1. GE. Երկարաժամկետ բնակարանային լուծումներ են տրամադրվել Շիդա Քարթլիի և Աբխազիայի հակամարտություններից տուժած տարածքների ընտրված խոցելի բնակչությանը: 2. AM, AZ, GE. ՄԱԿ-ի Փախստականների գծով հանձնակատարի (ՓԳՀ) և Կարմիր խաչի միջազգային կոմիտեի (ԿԽՄԿ) կողմից վեր հանվող մարդու անվտանգության և պաշտպանության խնդիրները ընդունվել են ի գիտություն և վրացական կառավարության կողմից հաշվի են առնվել այդ խնդիրների բարելավման միջոցառումները: 3. GE. Հակամարտություններից տուժած անձանց մարդու իրավունքները խրախուսվում են կառավարման տարբեր մակարդակներում: <p><u>Ենթադրությունները.</u></p> <ul style="list-style-type: none"> ▪ GE. Երկարաժամկետ բնակարանային լուծումների և բարելավված կենսապայմանների տրամադրումը կնվազեցնի հակամարտությունից տուժած անձանց մարդասիրական անհետաձգելի կարիքները: ▪ AM, AZ, GE. ՄԱԿ ՓԳՀ-ի, ԿԽՄԿ-ի և կառավարության միջև մարդու անվտանգության ու պաշտպանության հարցերի շուրջ կառուցողական համագործակցությունը կշարունակվի: <p><u>Ռիսկերը.</u></p> <ul style="list-style-type: none"> ▪ GE. Ներգրավվածությունը Աբխազիայում կարող է 	<p><u>Վերջնարդյունքի փաստագրում 1.</u> GE. Ընտրված տարածքներում մտահոգության տեղիք տվող բնակչության ապրելու պայմանները բարելավված են: (<i>Ներգրավվածության գործողությունների պլան, Ներքին տեղահանված ազգաբնակչության (ՆՏԱ) գործողությունների պլան 2012-2014թթ..</i>): AM, AZ, GE. Հակամարտություններից տուժած անձանց պաշտպանությունը բարելավվել է Միջազգային մարդասիրական իրավունքի (ՄՄԻ) և մարդու իրավունքների հարգմանը ավելի մեծ ուշադրություն դարձնելու և հատուկ ծրագրերի իրականացման միջոցով (<i>Ներգրավվածության գործողությունների պլան, Ներքին տեղահանված ազգաբնակչության (ՆՏԱ) գործողությունների պլան 2012-2014թթ..; ԿԽՄԿ-ի և ՄԱԿ ՓԳՀ-ի համընդհանուր բողոքարկումներ</i>):</p> <p><i>Ցուցանիշները.</i></p> <ol style="list-style-type: none"> 1. GE. ՆՏԱ Գործողությունների պլանի և Ներգրավվածության Գործողությունների պլանի հաստատուն իրականացումը և պարբերական թարմացումը, երկարաժամկետ բնակարանային լուծումների կարիք ունեցող ընտանիքների կրճատված թվաքանակը: [Ելակետը. պետք է որոշվի; թիրախը. պետք է որոշվի]: 2. Իշխանությունների տարբեր մակարդակ-

	<p>քաղաքականացման և սահմանափակումների առարկա դառնալ, որն էլ կարող է սահմանափակել հիմնական խաղացողների մարդասիրական մանդատը այնտեղ:</p> <ul style="list-style-type: none"> AM, AZ, GE. Քաղաքական պատճառներից ելնելով՝ կառավարությունները կարող են նվազեցնել մարդու պաշտպանության և մարդասիրական կարիքների կարևորությունը: 	<p>ների կողմից մարդու պաշտպանության հետ կապված քաղաքականության փոփոխությունների / նախաձեռնությունների թվաքանակի աճը: <i>[Ելակետը. պետք է որոշվի; թիրախը. պետք է որոշվի]:</i></p>
<p><u>Վերջնարդյունքի փաստագրում 2.</u> Երեք երկրներում հնարավորություն է ստեղծվել, որ համապատասխան շահագրգիռ կողմերը կառուցողական աշխատանքներ տանեն հակամարտությունների հաղթահարման ուղղությամբ:</p> <p><i>Ցուցանիշները.</i></p> <ol style="list-style-type: none"> Քաղաքական ազատ երկխոսությունները ուժեղացվել են և գործունակ են: Ընթացքի մեջ գտնվող երկխոսության դյուրացումն ու քաղաքական երկխոսությունները խրախուսվում և ինստիտուցիոնալացվում են: Զգալի աջակցություն Ժնևյան բանակցություններին և Մինսկի գործընթացներին (որպես ԵԱՀԿ համանախագահ 2014 թվականին): 	<p><u>Միջանկյալ արդյունքները / նպատակակետերը.</u></p> <ol style="list-style-type: none"> Աջակցել Ռուսաստանի և Վրաստանի միջև Առևտրի համաշխարհային կազմակերպության (ԱՀԿ-WTO) համաձայնագրի իրականացմանը: Աջակցել Վրաստանի և Աբխազիայի/Հարավային Օսիայի միջև հաղորդակցման ուղիների ստեղծմանը՝ համագործակցության ոլորտները բացահայտելու համար: Աջակցել ռուս-վրացական հարաբերությունների որոշակի ասպեկտներին: Հատուկ նախաձեռնություններ, որոնք կապված են ԵԱՀԿ-ում շվեյցարական համանախագահության և Մոչիի օլիմպիական խաղերի հետ (օր. Բաթումիի նախաձեռնությունները): Հայաստանի և Թուրքիայի միջև հարաբերությունների հետագա աջակցություն (Յուրիխյան արձանագրություններ): <p><u>Ենթադրությունները.</u></p> <ul style="list-style-type: none"> Շահագրգիռ կառավարությունների կառուցողական երկխոսություններում ներգրավված լինելու անկեղծությունը: Պաշտպանական ուժային մանդատը մնում է ֆունկցիոնալ: <p><u>Ռիսկերը.</u> Տարածաշրջանում աշխարհաքաղաքական կլիմայի</p>	<p><u>Վերջնարդյունքի փաստագրում 2:</u></p> <ul style="list-style-type: none"> Վրաստանի և Ռուսաստանի միջև ԱՏՀ համաձայնագիրը հաջողությամբ իրականացվում և վերահսկվում է: Հայաստանի և Ադրբեջանի միջև Լեռնային Ղարաբաղի հակամարտությունը խաղաղ բանակցություններով լուծելու հեռանկարները աճել են: Տարածաշրջանում երկարաժամկետ հակամարտությունների փոխակերպման շրջանակներն առաջընթաց են ապրել, առկա լարվածությունների սաստկացումները հաջողությամբ կանխվել են: <p><i>Ցուցանիշները.</i></p> <ul style="list-style-type: none"> ԵԱՀԿ Մինսկի գործընթացները կրկին ակտիվացել են: Վրաստանի և Աբխազիայի/Հարավային Օսիայի, Հայաստանի և Ադրբեջանի միջև կնքվում են ուղղակի պայմանագրեր: Նախաձեռնվում և ընդունվում են վստահության կառուցման միջոցառումներ:

կամ համապատասխան երկրների ներքին քաղաքականության արդյունքում աճող բևեռացումը; Ռուսաստանի Դաշնությունում ներքին լարվածությունից սպասվող սպառնալիքը; տարածաշրջանային հակամարտությունների սրումը (Իրան, Սիրիա); համապատասխան կառավարությունների ռազմատենչ հռետորաբանությունը; Սոչիի օլիմպիական խաղերի հետ կապված լարվածությունը:

(4) Միջամտության ուղղությունները

Վերջնարդյունք 1-ի համար.

- Ընտրված տարածքներում հակամարտություններից տուժված խոցելի բնակչությանը տրամադրել երկարաժամկետ բնակարանային լուծումներ:
- Աջակցել հակամարտություններից և բնական աղետներից տուժված մարդկանց պաշտպանության (ներառյալ մարդու իրավունքները) համար տարվող ջանքերին՝ կլոր սեղանների, երկխոսությունների, դեմ առ դեմ հանդիպումների, տարբեր նախաձեռնությունների իրականացման միջոցով և այլն:
- Ցուցաբերել բազմակողմանի աջակցություն ՄԱԿ ՓԳՀ-ին և ԿԽՄԿ-ին, որպեսզի նրանք Հարավային Կովկասում իրենց թիրախային բնակչության չլուծված կարիքները կարողանան հոգալ:

Վերջնարդյունք 2-ի համար.

- Առաջնորդել ընթացքի մեջ գտնվող հակամարտությունների քաղաքական կարգավորման մի մակարդակից դեպի հետագա մակարդակները տանող գործընթացների միջնորդությունը և դյուրացումը:
- Աջակցել խաղաղության կառուցման տեղական գործողություններին և երկխոսություններին՝ բաժանված հասարակությունների միջև հարաբերությունների վերականգնման համար:
- Շարունակել աջակցել Ժնևյան բանակցությունները:
- Իրականացնել / աջակցել երկկողմնախ և բազմակողմանի ձևաչափերով քաղաքական երկխոսություններ:
- Նախաձեռնել վստահության ամրապնդմանն ուղղված միջոցառումներ:
- Խթանել բանակցությունների արդյունքում ձեռք բերված կարգավորումներին:
- Աջակցել ազգային և ոչ-կառավարական ջանքերին, որոնք կապված են անցումային շրջանի / անցյալի արդարադատության հետ:

(5) Ռեսուրսները, գործընկերությունը

Այս ոլորտի պլանավորված համընդհանուր բյուջեն 2013-2016թթ.. ժամանակահատվածի համար կազմում է մոտ 13 միլիոն շվեյցարական ֆրանկ, այսինքն՝ ՇՁԳ/Մարդասիրական օգնություն (ՄՕ)՝ 9 միլիոն շվեյցարական ֆրանկ (ներառյալ ՄԱԿ ՓԳՀ-ի և ԿԽՄԿ-ի բազմակողմանի ֆինանսավորումը); և Մարդկային անվտանգության ստորաբաժանում (AMS-HSD)՝ 4 միլիոն շվեյցարական ֆրանկ (ներառյալ տարածաշրջանային քաղաքականության խորհրդակցանք):

ՇՁԳ / ՄՕ-ի հիմնական գործընկերներն են միջազգային ՀԿ-ները և ՄԱԿ ՓԳՀ-ն ու ԿԽՄԿ-ն:

Հիմնական ազգային գործընկերներն են Վրաստանի Գրավյալ տարածքներից ՆՏԱ-ների, բնակեցման և փախստականների նախարարությունը,

Վերաինտեգրման պետական նախարարի գրասենյակը, և տարածաշրջանային ու տեղական / համայնքային իշխանությունները:

Հակամարտությունների շրջաններին առնչվող հարցերի շուրջ համակարգումն իրականացվում է հետևյալ դոմորների հետ՝ ՄԱԿ-ի գործակալություններ; Շվեդիայի Միջազգային զարգացման գործակալություն; Բնակչության, փախստականների և միգրացիայի բյուրո; ԱՄՆ ՄՁԳ; ԵՄ: Մասնակցում է Աբխազիայի ռազմավարական ուղղությունների գործընկերությանը (որը ղեկավարվում է ՄԱԿ ՄՀ-ի կողմից և որին անդամակցում են Աբխազիայում գործունեություն ծավալած միջազգային կազմակերպությունները); Շիդա Քարթլիի աշխատանքային խմբին (որը ղեկավարվում է Շիդա Քարթլիի նահանգապետի կողմից և որին անդամակցում են Շիդա Քարթլիում ակտիվ միջազգային կազմակերպությունները) և տարբեր վերահսկիչ պլատֆորմներին, որոնք ստեղծվել են տարբեր դոմորների կողմից համակարգումը բարելավելու ու սիներգիա ապահովելու համար:

Մարդկային Անվտանգության Ստորաբաժանումը (HSD) հիմնականում համագործակցում է Հայաստանի, Ադրբեջանի, Վրաստանի և Ռուսաստանի Դաշնության ազգային կառավարությունների հետ; Աբխազիայի և Հարավային Օսիայի դե ֆակտո իշխանությունների հետ, ԵԱՀԿ-ի, Եվրոպական Հանձնաժողովի (ԵՀ) և քաղաքացիական հասարակության կազմակերպությունների հետ: